

מנוחה אחרונה בפעם השנייה

קשה להאמין שיחידת מילואים מיוחדת אמורה לפנות את מתי גוש קטיף מקבריהם מאחורי גבן של המשפחות

הימים האלה, אומרת שלה שורשן-רוזנק, הם הקשים ביותר שידעה אי פעם. בינואר 1992 נרצח בעלה הראשון, דורון שורשן הי"ד, בדרכו לביתם בכפר-דרום מעבודתו בחממות הסמוכות. שלה נשארה לבדה עם ילדיהם הקטנים, אביחי, טל והדר, וכעבור כחצי שנה ילדה את בנם הרביעי, יאיר-דרון. שנתיים אחר-כך תקף חיידק אלים את טל בת השש. טל מתה. את דורון הסכימה שלה לקבור במרכז הארץ, בעיר מגוריהם של הוריו. את טל הקטנה היא בחרה להביא למנוחת עולמים עלייר הבית, בבית העלמין של גוש קטיף.

עכשיו יש מי שמתכוון להפך את מנוחת העולמים של הילדה המסכנה. שלה, שרק אלוקים יודע כיצד הצליחה לקום מאבלה הכפול ולשקם את חייה, אינה מסוגלת לעמוד במכה הנוספת הזאת. אולי מפני שכאשר ניתנו עליה המהלומות הראשונות היא יכלה להצדיק את הרין הנורא באמירת, "השם נתן, השם לקח", ואילו המהלומה החדשה כולה מעשה ידי אדם. ואולי מפני שהרע – כל דעת – פשוט אינה יכולה לסבול עקירת ילדה מתה מתוך קברה, מתוך חלקת אלוקים הקטנה שלה, 11 שנים לאחר שנטמנה בה לנצח.

47 מתים יהודים טמונים בחולות גוש קטיף, מהם גם שלושה חללי צה"ל: אלקנה גובי ו"ל, חייל ביחידת דוברבון, שהגן על שיירת אורחים מהתקפת מח"בליים בציר כיסופים ונדרס בטעות למוות על-ידי ג"פ צה"ל. יוחנן הילברג הי"ד, שנהרג באסון השייטת. וישראל לוטסי הי"ד, שנהרג כלוחם בגוש קטיף. "כמה אפשר לתת?" שואל בקול חנוק שמואל הילברג ומצביע על המ"צבה הצבאית של בנו. "כמה אפשר לקחת?"

בשבוע שעבר נחשף דבר הקמתה של יחידת מילואים מיוחדת לעקירת המתים מבית העלמין בגוש קטיף. בחשאי הוקמה היחידה, בחשאי כונסו 90 "לוחמה" בקריה בתל-אביב ליום היערכות למשימה, ובחשאי הם אמורים לפנות את המתים. כששאלו משתתפי יום ההיערכות כיצד יהיה עליהם להימנע מלחץ עם התנגדות המשפחות השכולות לפתיחת קברי יקיריהן, נענו כי לא צפויה בעיה כזאת: כאשר ייקראו חיילי היחידה למילואים, יהיה עליהם להתייצב בסדריות גמורה תוך שמונה שעות ולבצע את פינוי בית העלמין, "בש"קט, בלי משפחות שכולות ובלי כלי תקשורת".

שלה שורשן-רוזנק מתקשה להאמין כי הממשלה אכן תורה לצה"ל לעקור את המתים כגנבים בלילה, מאחורי גבן של המשפחות. אם גוש קטיף ייחרב חלילה, היא מצפה ששרון יסתכל למשפחות השכולות בעיניים – לפחות באמצעות שלוחיו ב"מנהלת" – ויסייע להן להתמודד עם הטלטלה שגרם להן. ואם תיאלץ ללוות את ילדתה למנוחתה האחרונה בפעם השנייה, היא מבקשת לראות בהלוויה הזאת המוני אנשים – ולא חובשי כיפות סרוגות ושביסים, אלא דווקא את תומכי ההתנתקות.

האם יאזרו האנשים החפצים בעקירה הזאת אומץ להיענות לקריאתה של שלה? האם יאזילו האנשים המאמינים בכדאיותו של המחיר הנורא הזה לבוא ולחלוק לטל שורשן ז"ל כבוד אחרון שני?

אריאל רובינשטיין

מחבת החג של טטיאנה

כמה רגיש ורחב לב היה המעסיק שטרחה להעניק לטטיאנה תשומת לב בפרוס חג החרות

חת מן הראוי שיקבלו שי גדול. הקרובים לאשפתות ולשכר המינימום מן הראוי שיקבלו שי קטן, קטן מאור. לא רק שכ"לכלת השוק משגשגת, יש גם צדק בעולם!

לסיפור הזה יש תוספת קטנה. מתלוש המשכורת של טטיאנה עולה, שמדי חודש המעביד מנכה משכרה 10 שק"לים עבור... "מתנות". צא ולמד. המחבת שווייה כ-30 שק"לים. עלותה לקבלן אולי 20 שקלים. ממשכורתה של טטיאנה נה נוכח עשרה שקלים לחודש מראש השנה ועד הפסח. אמור מעתה: טטיאנה שילמה 60 שקלים עבור הזכות לקבל את המחבת כ"ש".

הקבלן טוען שהוא נוהג כדין. הניכוי עבור "תשלומי שי לחגים" נעשה אמנם בהסכמתה של טטיאנה (ספק אם בירר-עתה) במסמך שערורייתי שכינאו החצוף, "חוזה עבודה אי-שי". במסמך זה גם התחייבה טטיאנה לשלם למעביד 1,000 שקל אם תפרוש מעבודתה בטרם תום השנה הראשונה. קשה לי להאמין שהמחוקק אישר את הרעיון האבסורדי, שעובר משלם עבור מתנה שהמעביד מעניק לו. מה שבטוח, שאין מי שיאכוף על המעביד להעניק תמורה...

הזרמן לי לשמוע הרבה סיפורים על ניצול עובדי קבלן באוניברסיטת תל-אביב. ובכל זאת בסיפור הזה עלתה המציאות על ההגדה. אז אולי נציב על שולחן ליל הסדר השנה, לצד המצות והיין, גם מחבת. נזכור את בני ישראל שעברו לפרעה במצרים ולא נשכח גם את טטיאנה ושאר בני ישראל, הנעשקים גם השבוע על מרשאות אוניברסיטת תל-אביב.

חג שמח וכשר טטיאנה, וד"ש לאליהו התשבי. הכותב הוא פרופסור לכלכלה באוניברסיטת תל-אביב

לקראת הפסח מתחרים מעסיקים על גודל השי לחג. בנק הפועלים מעניק לכל עובד 1,200 שקל. עובדי משרד ראש הממשלה מקבלים 750 שקל, המורים רק 400. טטיאנה (שם כמעט לא בדוי) מועסקת באמצעות קבלן גדול וירדע כעובד-דת ניקיון באוניברסיטת תל-אביב. גם היא, כמו שאר העובדים אצל אותו קבלן, קיבלה בשנה שעברה שי לפסח. מחבת. כמה רגיש ורחב לב היה המעסיק שטרחה להעניק לטטיאנה תשומת לב בפרוס חג החרות.

את המחבת שקיבלה הביאה טטיאנה למשרדי. ניכר שמחבת ביישנית היא, שכן לא נראה שהות יצרן. הלכתי לברר את מחירה. בקניון המקומי התבוננו בי כמי שבא לבית מרקחת לברר מחירי מסמרים. הטרחת את המחבת לשוק הכרמל. בעל באסטה אמר שלא היה מעז למכור מחבת באיכות גרועה שכזו. הוא העריך את מחיר המחבת ב-30 שקל. הקב"לן קנה מאות מחבתות, ואם שילם עבור המחבת יותר מ-20 שקל, ראייה היא שגם המגזר הפרטי סובל מחוסר יעילות.

כך יאה. אפילו טטיאנה, עלה נידף בקמפוס של רמת-אביב, מקבלת מתנת חג. ממש כמו" עובד בנק הפועל לים. מנכ"ל החברה הקבלנית עמו שוחחתי היה גאה מאוד בכך שהוא מיטיב עם עובדיו. הוא תמה שלא קראתי בעיתון ש-70% מהמעסיקים הפרטיים לא מעניקים שי לחג והוא מהבודדים המברכים את עובדיהם באמצעות תשורה נאה. בעיה בהכנת הנקרא: הידיעה דווקא ציינה ש-75% מהמעסיקים הפרטיים כן מעניקים שי לחג.

לא נלין על שוויו של השי. מתנת חג "מן הראוי" שתהיה יחסית למעמדו ושכרו של העובד. הקרובים לכספת ולצל-

טניה רינהרט

ובלבה חומה

מאחורי מסך העשן של ההתנתקות מתבצע בגדה תהליך של טרנספר פלשתיני אטי וסמוי

ראלים, אך מי שומע על סבלם ומאבקם בהמולת ההתנתקות? תוכנית ההתנתקות נולדה בפברואר 2004, בשיאו של גל ביקורת בינלאומית על פרויקט החומה, ערב פתיחת הדיון בבית-הדין הבינלאומי בהאג. בפסק דינו שניתן ביולי, קובע בית-הדין שתוואי החומה הוא הפרה גסה וחמורה של החוק הבינלאומי. בין היתר הוא מציין שיש סכנה של "שינוי נוסף בהרכב הדמוגרפי כתוצאה מעזיבת אוכלוסייה פלש-תינית באזורים מסוימים" (סעיף 122). במילים אחרות, בית הדין מתריע על תהליך של טרנספר.

לפי נתוני האו"ם, 237,000 פלשתינים יילכדו בין החו"מה לבין הקו הירוק. 160,000 אחרים ייוותרו בין החומות בצד הפלשתיני, מנותקים מארמיתם (התוואי שאושר בישיבת הממשלה בפברואר 2005 מפחית את מספרם במעט). מה צפוי לאנשים אלה, לאיכרים שמאבדים את אדמתם, לכ"לואים שמנותקים ממשפחותיהם וממקורות פרנסתם? בטול כרם, קלקיליה והכפרים שסביב מסחה ברחו כבר רבים לח"פש את מחייתם בשולי הערים במרכז הגדה. כמה זמן יחיוק האחרים מעמד בתנאי הייאוש והגיוון בכפרם שהפך לכלא? טרנספר מקושר בזיכרון הקולקטיבי במשניות הבאות עם לילה להעביר פלשתינים אל מעבר לגבול, כפי שקרה במספר מקומות ב-1948. אך מאחורי מסך העשן של ההתנתקות מתבצע היום בגדה תהליך של טרנספר אטי וסמוי. קשה לשפוט איזו דרך, "להעביר" אנשים מארמיתם היא יותר אכזרית. קרוב ל-400,000 אנשים, כמחצית ממספר הפלשתינים שאלצו לעזוב את אדמתם ב-1948, מועמדים עכשיו ל"הגירה מרצון" למחנות פליטים בגדה. והיום זה עובר בש"קט, כי שרון אולי יתנתק.

שרון נסע לארצות הברית כגיבור שלום, כאילו פינה כבר את עזה. ונותרו רק מחלוקות על צעדי ההמשך. נושא שירד לגמרי מסדר היום הציבורי הוא מה שקורה בינתיים בגדה. התקשורת ממלאת את ראשינו יום יום בסערות ההתנתקות, כמו הבלון של ניצנים. אך ההתנתקות בינתיים היא רק על הנייר. בשטח, אף מתנחל לא קיבל עדיין פיצויים. גם אלה שכבר הסכימו לקבלם מחכים עכשיו, כי אם יש סיכוי לקבל את פנינת הנדל"ן של ישראל, למה למהר? ובינתיים, שלושה וחצי חודשים לפני מועד הפינוי, עוד לא ברור היכן ישוכנו המפונים. בניגוד לרושם הרווח, שום תשתית לא הוקמה עדיין אפילו למגורים זמניים. החטיבה להתיישבות של הסדר-כנות היהודית האחראית על אספקת הקראוילות' לא קיבלה עד היום שום הומנה הממשלה (כפי שדווח ב"ידיעות").

אם שרון מתכוון לפנות את יישובי עזה, הוא עושה את זה בחוסר יעילות משוע. בגדה הוא הרבה יותר יעיל. שם, כל מה שתוכנן מבוצע במועדו. כבר בהסכמות הראשונות בין שרון לנתניהו על תוכנית ההתנתקות לפני שנה, נקבע שזו לא תצא לפועל בטרם תושלם, גדר ההפרדה" בצד המערבי של הגדה. אכן, החומה הולכת ומשלמת. ביולי – המועד המוצהר לתחילת הפינוי – תושלם החומה המכתרת את ירושלים המזרחית ומנתקת אותה מהגדה. הפלשתינים החיים שם יוכלו לצאת רק עם אישורים. מרכז החיים של הגדה יהיה פוך לכלא סגור. גם החומה הצפונית שכלאה כבר את תושבי טול כרם, קלקיליה ומסחה וגולה מהם את אדמתם, ממשיכה להתקדם דרומה. עכשיו עולים הבולדוורים על אדמות ביל-עין וסאפה הגובלים במודיעין עלית. האיכרים שמאבדים את אדמתם מנסים להיצמד אליה, יחד עם מתנגדי החומה היש-

משטרה במתיחת פנים

קל ללמד שוטר לא לחטט באף מול המצלמה, אבל אין מדריכים שוטרים לא להיראות "רעים מול טובים"?

מי אמר שמשטרת ישראל סובלת ממצוקה תקציבית, שמשאביה אינם מספיקים לרכישת נייר למכשירי פקס (ולהבדיל, בנייר-טואלט לבתי-השימוש בכל התחנות)? אילו היה שמץ של אמת בכל הקובלנות האלה (שנשמעות בק"ביעות לקראת אישור תקציב המדינה וגם לאחר מכן, עד אישור התקציב הבא, וחוזר חלילה), בוודאי לא היה לה הכסף הדרוש לשכירת משרד יחסי ציבור. מכיוון שהכסף הזה נמצא, דומה שמישהו שיקר לנו בעניין התקציב. אבל החטא הזה בטל בשישים על-ידי עצם העניין.

המשטרה, כך דווח בעיתונות, שוכרת את המשרד האמור – ואת אחד מבעליו על תקן של "יועץ אסטרטגי" – מחשש שתדמיתה עלולה להיפגע קשות בשל התפקיד המצפה לה בפניו היישובים בגוש קטיף ובצפון השומרון. חשוב לה, נאמר באותו דיווח, לשמור על תדמיתה האובייקטיבית בקרב הציבור למרות שהיא תנהל הליך שנוי במחלוקת. עוד למדנו כי היועץ האסטרטגי מיועד "לשמש כע"יניים מבחוח, מנותקות מהמערכת", וכי הוא ואנשיו ילמדו את השוטרים שיפעלו בשטח כיצד "להתנהל מול מצלמה, וכיצד לפעול בסביבה רוויית תקשורת". למה? מפני שהציבור, יצפה בטלוויזיה ויקבל תמונת מצב על הקורה בשטח דרך התמונות. (ולכן) עלינו להביא לתמונה שבה לא ייראו השוטרים כרעים אל מול טובים". לקרוא את הקשקוש, לשפשף את העיניים ולהאמין – שצמרת המשטרה מולזלת באינטליגנציה שלנו עד כדי כך.

לא שמענו עד כה על האסטרטגיה שאותה צמרת גיבשה לצורך מלחמה בפ"שיעה או על יועצים שנשכרו להיות "עיניים מבחוח" בהקשר הזה. לא נודע לנו על שום חשש של מפגיעה בתדמיתה המשטרה לאור האימפוטנטיות שלה מול השתוללות של רוצחים, שודרים וסוחרים נשים וסמים בחוצות הערים. וכמוכן, אף אחד לא סיפר לנו שהציבור מקבל, תמונת מצב על הקורה בשטח"דרך התמונות בטלוויזיה. אבל עכשיו, כנראה, זורח אור חדש על המטה הארצי של המשטרה (ואולי גם על המשרד לבטחון-פנים, האמור לפקח עליו). עכשיו, בזכות ההתנתקות שהביאה להסתייעות בגורמים "מנותקים מהמערכת", נזכה מן הסתם לשירותי שיטור שונים לגמרי מאלה שקיבלנו בעבר.

כמה חבל שההגיגון הפשוט משבש את התקווה הזאת. כמה חבל שמאחורי המילים הגבוהות מסתתר חלל ריק. אין ספק שקל ללמד את רוב בני-האדם, ואת השוטר הממוצע בכלל זה, לא לחטט באף מול מצלמה. אין גם ספק שאנשי מקצוע יכולים להגביר את האפקטיביות של הופעה טלוויזיונית. אבל איך בדיוק מלמד רים לובשי מדים לא להיראות כרעים מול טובים? באחת משתי דרכים: דורשים מהם להקפיד שכל התרגילים המבוערים יבוצעו בסתר או מחייבים אותם להתנהג ככל הנסיבות כבני-אדם. אם המשטרה בחרה בדרך הראשונה, הקלוקלת, יבושם לה – ומצבנו קשה. אם היא מעדיפה את הדרך השנייה, היא זקוקה למפ"קדי-מנהיג ולא ליחצן, לאסטרטג אמיתי ולא ל"יועץ אסטרטגי". ככל הנראה, משטרת ישראל אינה מבינה את הברירה הזאת, ולכן מצבנו לא קשה אלא חמור.